

Блинова, О. Є. Роль етнічних стереотипів у міжкультурному оцінюванні студентської молоді [Текст] / О. Є. Блинова // Проблеми сучасної психології : Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка; Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2014. – Вип.23. – С. 68–79.

О.Є. Блинова

РОЛЬ ЕТНІЧНИХ СТЕРЕОТИПОВ У МІЖКУЛЬТУРНОМУ ОЦІНЮВАННІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

О.Є. Блинова. Роль етнічних стереотипів у міжкультурному оцінюванні студентської молоді. Статтю присвячено проблемам дослідження стереотипів у міжкультурній комунікації. Розглядаються основні підходи, що пояснюють виникнення стереотипів, зокрема, етнічних стереотипів. Аналізуються функції стереотипів та їх роль у міжкультурній комунікації. Розглянуто поняття стереотипу, упередження, дискримінації в міжетнічній взаємодії. Представлено результати емпіричного дослідження порівняння самооцінки студентів південного регіону України та їх уявлень про особистісні характеристики жителів західного регіону України (тобто автостереотипу та гетеростереотипу).

Ключові слова: міжкультурна комунікація, міжетнічна взаємодія, соціальний стереотип, етнічний стереотип.

Е.Е. Блинова. Роль этнических стереотипов в межкультурном оценивании студенческой молодежи. Статья посвящена проблемам исследования стереотипов в межкультурной коммуникации. Рассматриваются основные подходы, объясняющие возникновение стереотипов, в частности, этнических стереотипов. Анализируются функции стереотипов и их роль в межкультурной коммуникации. Рассматриваются понятия стереотипов, предрассудков, дискриминации в межэтническом взаимодействии. Представлены результаты эмпирического исследования сравнения самооценки студентов южного региона Украины и их представлений о личностных характеристиках жителей западного региона

України (т.е. автостереотипа и гетеростереотипа).

Ключевые слова: межкультурная коммуникация, межэтническое взаимодействие, социальный стереотип, этнический стереотип.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблеми етнопсихології, розвитку етнічної самосвідомості, етнічної ідентичності вже довгий час залишаються у центрі уваги дослідників. Кожна людина, відносячи себе до певної групи, водночас формує власне уявлення про цю групу – «ми» та про інші групи, що відрізняються від нас, тобто «вони». Ця система уявлень, а також почуттів, оцінок, суджень та поведінки є досить сталою та набуває характеру соціального стереотипу. Під соціальним стереотипом розуміють спрощений, емоційно забарвлений образ об'єкту чи соціальної групи, відповідно, етнічний стереотип – це спрощений узагальнений образ етнічної групи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема стереотипізації як одного з найважливіших механізмів соціалізації широко аналізувалася в дослідженнях О. Бодальова, Е. Еріксона, Дж. Міда, Г. Тарда, Г. Теджфела, Б. Паригіна [1; 2; 3]. Етнічна самосвідомість була предметом дослідження у працях Ю. Бромлея, О. Донченко, П. Гнатенка, Г. Лебона, М. Пірен та ін. [5; 6; 10; 11]. У нашій державі, коли ми спостерігаємо економічну кризу, соціальну невизначеність, ідеологічну плутанину, велику кількість різноманітних, навіть, полярних, точок зору відносно різних аспектів існування та розвитку країни, знов все частіше можна почути думки про немов би існуючі відмінності між жителями Заходу та Півночі України та Півдня та Сходу. Останні політичні події дійсно показали, що у буденній свідомості є досить сталими асоціації місця проживання людини з певною політичною та ідеологічною спрямованістю та, навіть, певним набором рис характеру, цінностей, особливостей поведінки. «Поряд з позитивними зрушеннями в суспільній психології (такими, як підвищення громадянської свідомості, почуття гідності, політичної активності тощо) ми були свідками й різкого зростання протистояння різних політичних ідеологій, що викликало

поляризацію суспільства та формування «образів ворога» в особі політичних опонентів. В основі цієї поляризації лежали не лише різні політичні вподобання, а й різні групові ідентичності, що знайшло відображення у відмінності соціокультурних, мовних, етнічних особливостей. Групова ідентичність відігравала настільки значну роль, що перемога однієї політичної сили сприймалася її опонентами як загроза ідентичності» [7, с.90]. У зв'язку з цим актуальним представляється аналіз загальних закономірностей виникнення, становлення та розвитку соціальних стереотипів, зокрема, етнічних стереотипів стосовно до особливостей взаємосприйняття жителів Півдня та Заходу країни.

Мета дослідження: проаналізувати наявність та прояви стереотипізації у взаємному оцінюванні студентів Півдня та Заходу України.

Виклад основного матеріалу. У соціальних науках поняття стереотипу застосовується, починаючи з праці У. Ліппмана, пізніше воно розроблено Г. Олпортом. Це поняття стереотипу спирається на сприймання і переробку інформації про соціальний світ, а також на те, наскільки ці процеси отримали соціальне закріплення. Стереотипи є певною вигадкою, фікцією, яка допомагає пояснити оточуючий світ. Причому під вигадкою не розуміється неправда, хибність; мова йде про репрезентативність оточуючого світу, яка певною мірою створюється людиною.

Причина всеосяжної природи стереотипу полягає у тому, що люди відчують психологічну потребу категоризувати та класифікувати складні об'єкти. «Реальний світ є занадто великим, складним та змінним, щоб його можна було б безпосередньо сприймати. Люди перевантажені інформацією, постійно стикаються з відмінностями, випадковостями та іншими складними комбінаціями свого оточення. Щоб це можна було подолати, люди реконструюють світ у більш просту модель, що призводить до створення стереотипів» [12, с.180]. З цієї причини стереотипи не можна сприймати як результат обмеженості та упередженості; навпроти, вони характеризують нормальні процеси переробки інформації.

На думку У. Квастхофф (цит. за [12]), стереотипом називають вербальний вираз певного переконання, спрямованого на соціальні групи або на окремого індивіда як члена групи. Стереотип виражається у вигляді судження, яке у необґрунтованій, спрощеній та узагальненій формі, з емоційно-оцінним відтінком вважає певні здібності або спосіб поведінки властивими (або навпаки, невластивими) певній групі людей. Соціальні психологи Р. Берглер і Б. Сікс (цит. за [12]) наголошують на іншому акценті у визначенні стереотипів. На їх думку, стереотипи є стійкими, широко розповсюдженими, помилковими когнітивними формулами, які відіграють ключову роль у процесах полегшення вирішення буденних завдань.

В цілому можна сказати, що стереотипи є певними переконаннями і «звичними знаннями» людей стосовно якостей і рис характеру інших індивідів, а також подій, речей, явищ. Стереотипи можуть мати як негативне, так і позитивне навантаження, проте вони не є повною мірою продуктом хибних або істинних інтерпретацій. Стереотипи також не є нейтральними. Вони допомагають людям побудувати певну структуру, диференціювати та спростити соціальне оточення. Досить тривалий час стереотипізація розглядалася як форма примітивного мислення, або як непотрібне спрощення реальності. Більш того, стереотипи вважались аморальними, це положення базувалося на тому, що стереотипи являють собою невірні судження про індивідів та неточні описання груп. Але ж групування індивідів в категорії, що властива кожній людині, не є ані поганою, ані доброю, це просто зменшує складність реальності до розміру, з яким можна впоратися.

Щоб побудувати ефективну комунікацію, необхідно зрозуміти, яким чином слід поводитися зі стереотипами, як вони виникають та функціонують. В. Бергман [1] розділяє існуючі теорії пояснення виникнення стереотипів на чотири групи.

1. Теорії індивідуальної психології та психодинамічні теорії особистості пояснюють виникнення стереотипів через внутрішньоособистісні конфлікти. Пояснення стереотипів має виразне

психоаналітичне забарвлення. Стереотипи виникають внаслідок неадекватної переробки індивідом своїх внутрішніх конфліктів. Індивід намагається вирішити свої внутрішні конфлікти, застосовуючи підтримку захисного механізму створення стереотипів. У залежності від теорії, акцент робиться на різних конфліктах: едипов комплекс, фрустрація, виховання дитини та ін. [1].

2. Когнітивні теорії соціального сприйняття вважають джерелами стереотипів базові форми нашого сприйняття та процесів мислення. Для когнітивної психології стереотипи є процесами «нормальної» переробки інформації соціального сприйняття. Для збереження і підтримки орієнтації в оточуючому світі сприйняття має бути упорядковано, тобто категорії набувають певного порядку, засвоюються у процесі виховання. Зовнішні і соціальні відмінності, наприклад, стать, етнічна належність, одяг, стиль мовлення і т.ін. утворюють засвоєні в процесі соціалізації ознаки, згідно яким індивіди «розподіляються» за категоріями.

3. Теорії соціальних груп приписують виникнення стереотипів конкуренції і розвитку конфліктних ситуацій між групами. До них належать соціально-психологічні і соціологічні підходи. Вважається, що етноцентрична переоцінка власної групи збільшує її внутрішню гомогенність і тому полегшує внутрішні процеси прийняття рішень та збільшує згуртованість. Високий рівень етноцентризму сприяє підвищенню мотивації спільної праці та навчанню груповим нормам. Водночас, етноцентризм призводить до перекрученого сприйняття інших груп та до утворення негативних стереотипів. Причому процеси стереотипізації активізуються, якщо групи перебувають між собою у конкурентних відносинах.

4. Теорії соціального і культурного навчання індивідів і груп наголошують не на виникненні, а на поясненні процесів розповсюдження стереотипів. Ці теорії виходять з того, що в кожній культурі існує відносно постійний набір установок, норм і цінностей, що регулює ставлення до інших етнічних груп. У відповідності до цієї позиції, стереотипізація відбувається не на підставі особистого досвіду і наявних конфліктів з членами інших груп,

а через передачу вже існуючих стереотипів. Пояснення функціонування стереотипів, згідно з цим підходом, передбачає, що існуючі відносини та оцінки інших груп виучуються у безпосередній взаємодії з соціальним оточенням за допомогою певних механізмів, наприклад, імітації, ідентифікації, спостереження тощо.

Відомо, що упереджені уявлення щодо етнічних, суспільних, професійних, соціальних, вікових та ін. груп існують у будь-якій соціальній спільноті та державі. Особливо яскраве емоційне забарвлення і значну часову стійкість мають етнічні стереотипи. Вони є реальним психологічним феноменом – компонентом установки сприйняття, та відображають культурні відмінності та попередній досвід взаємного спілкування.

Етнічна культура має конкретних носіїв та виражає те загальне, що існує у представників етносу в характеристиках групи, сталих формах поведінки, в реакціях, мові, рисах психологічного образу. Засобом ретрансляції етнічної культури є етнокультурні стереотипи. Етнокультурні стереотипи мають символічну сутність і не фіксуються безпосередньо у вигляді комплексу уявлень, вони реалізуються у буденних думках, поглядах та оцінках дійсності [13].

У будь-якій етнічній культурі можна виділити дві сторони: статичну і динамічну. Перша містить у собі психічний склад етносу і найбільш сталі риси його психіки, що закріплюються в етнічній свідомості та виражаються в звичаях та традиціях. Друга сторона відображає загальний настрій, реакцію етносу на такі змінювані соціальні фактори, як, наприклад, економічна, політична обстановка на конкретному етапі історичного розвитку, котрі проявляються в особливостях взаємодії. Етнокультурний стереотип складається з ядра, тобто системи уявлень про сталі риси етносу, наприклад, історичне минуле, зовнішність і т.ін., та суджень, що змінюються, моральних якостей, комунікативних особливостей членів спільноти [13, с.186]. Етнокультурні стереотипи – явище відносно стабільне, хоча і передбачає певну гнучкість та зміни у залежності від історичних умов. Важливими

ознаками стереотипів вважаються, по-перше, образність, схематичність, спрощеність; по-друге, суб'єктивність; по-третє, яскраво виражене оцінне та ціннісне забарвлення, котре визначає тип поведінки при контакті з іншою етнічною групою; по-четверте, символічність, ілюзорність та навантаженість помилковим компонентом [2].

Стереотипи можуть бути позитивними і негативними, точними і неточними, причому точні стереотипи можуть бути бажані, це має назву «чуттєвість до відмінностей» або «культурна усвідомленість у світі різних культур», наприклад, стереотипне приписування мешканцям Півдня більшої емоційної відкритості на основі їх поведінкових проявів, означає розуміння того, що можна очікувати від них і як будувати свої стосунки. І.П. Гриценко вважає, що стереотипи можуть виконувати як конструктивну роль, тобто сприяти встановленню добрих стосунків з іншою етнічною групою, так і деструктивну, породжуючи негативне ставлення до представників іншої групи. У цьому випадку вони можуть перетворюватися на упередження, які визначаються як невинувато негативна установка по відношенню до групи та її окремих членів. Проблеми виникають тоді, коли стереотипи занадто узагальнені та невірні. Упередження – це сполучення установок, що поєднують афект (почуття), поведінкову тенденцію (схильність діяти певним чином) та знання (переконання). Людині, що знаходиться під впливом упереджень, не сподобаються ті, хто не є схожими на неї; вона може допускати у своїй поведінці дискримінацію у відношенні до цих людей, вона впевнена, що вони, навіть, небезпечні. У «Словнику з суспільних наук», випущеним ЮНЕСКО, читаємо: «Упередженість – це негативна, несприятлива установка до групи або її індивідуальних членів; установка впливає більше з внутрішніх процесів свого носія ніж із фактичної перевірки властивостей групи, про яку йде мова» [9, с.112]. Це дає підстави для такого висновку: очевидно, мова йде про узагальнену установку, зорієнтовану на вороже ставлення до всіх членів певної етнічної групи, незалежно від їх індивідуальностей; ця установка має характер стереотипу,

стандартного емоційно забарвленого образу – це підкреслюється самою етимологією слова «забобон», «упередження», тобто, щось таке, що передує розуму і свідомому переконанню; нарешті, ця установка має велику стійкість і дуже погано піддається змінам під впливом радикальних аргументів.

Соціальні стереотипи відносно власної або іншої групи виконують різні функції. Стереотип може виражати розуміння того, хто ми такі, і забезпечувати нам соціальне визнання. Він може захищати наш образ «Я» від тривоги, яка викликається почуттям небезпеки та внутрішнього конфлікту. Він також може розвивати наш інтерес до самих себе, підтримуючи те, що надає задоволення та відкидаючи те, що нам неприємно.

Соціальні умови породжують та підтримують упередження різними способами. Група, що відчуває задоволення від своєї соціальної та економічної переваги, частіше буде виправдовувати своє положення за допомогою упереджених думок. Більш того, упередження можуть настроювати людей ставитися до інших таким чином, що це призводить до очікуваної поведінки, яка підтверджує існуючі упередження. Експерименти показують, що внутрішньогрупова упередженість часто виникає унаслідок того, що люди просто розділені на групи та відчувають «ми» на відміну від «вони». Одного разу сформоване упередження живе внаслідок інерції конформності та внаслідок підтримки різних соціальних інститутів, таких як засоби масової інформації, школа, вплив політичних лідерів тощо. Дж. Тернер зазначав, «існує тенденція характеризувати власну групу позитивно, для того, щоб позитивно оцінювати себе» [10, с.453]. Внутрішньогрупова упередженість досліджувалась В.С. Агєєвим та отримала назву «інгрупового фаворитизму», що відображає переважно позитивну оцінку власної групи та переважно негативну оцінку іншої групи [2]. Однак, позитивним почуттям у відношенні до власної групи не обов'язково відповідають негативні почуття стосовно інших груп, хоча вважається доведеним, що людина може недооцінювати їх.

Соціальні стереотипи мають емоційні та когнітивні джерела. До емоційних джерел можна віднести фрустрацію, яка, у свою чергу, породжує ворожість до представників іншої групи, цей феномен має назву «зміщеної агресії». Коли причиною нашої фрустрації є переляк або невизначеність, ми переадресуємо наше роздратування, досаду, невдоволення на іншу групу. Можна привести цікаве висловлювання, яке є вдалою ілюстрацією до теперішньої ситуації у країні: «Етнічний мир легше зберігається в умовах соціального та економічного процвітання» та ще, до речі, говорив Ф. Ніцше «Той, хто не задоволений собою, постійно готовий до реваншу» (Ніцше Ф. «Наука радуватися»). До когнітивних джерел упереджень можна віднести категоризацію, тобто організацію навколишнього світу шляхом групування об'єктів. Свідомості людини властива схильність до схематизації інформації, що надходить ззовні. Відомо, що «людина може зберігати у пам'яті до дев'яти «згустків» інформації, а з'єднання їх можна вважати реалізацію принципу економії мислення. Одним із засобів перекодування є перетворення об'ємного враження у короткий опис, який може бути виражений навіть одним словом» [2]. При цьому, «усвідомлення схожості вимагає більш розвиненої здатності до узагальнення і концептуалізації, ніж усвідомлення відмінності, яке можливо вже на чуттєвому рівні» [2]. Сама по собі категоризація ще не є, звичайно, стереотипом, але вона забезпечує для нього фундамент. Розподіл людей за групами збільшує однаковість всередині групи та відмінності між групами. Також треба звернути увагу на те, що поведінка представників іншої групи пояснюється диспозиційними утвореннями, навіть, їх природним характером, у той час як власна поведінка виправдовується впливом ситуаційних змінних. Стереотипи мають великий вплив, коли вони є сильними, коли судять про невідомих індивідуумів і коли формують політику у відношенні цілих груп. Стереотипи також можуть викривлювати наші оцінки поведінки індивідуума, хоча ми звичайно відкидаємо групові стереотипи при поясненні поведінки знайомих для нас людей.

У нашому дослідженні студентам було запропоновано оцінити за допомогою методики Т. Лірі типового представника Півдня та Заходу України (вибірку склали студенти Херсонського державного університету). Результати порівняння самооцінки студентів Півдня та їх уявлень щодо особистісних рис жителів західного регіону України (тобто автостереотипу та гетеростереотипу) оброблено за допомогою t-критерію Ст'юдента значущості відмінностей між групами.

Результати дослідження показали, що студенти південного регіону вважають себе більш упевненими, критичними, альтруїстичними та дружелюбними. Цікавим є те, що досліджувані проявляють чітко виражену амбівалентність під час виконання емпіричних завдань. Вони демонструють високу статистичну значущість у протилежних показниках. Так, «домінування» у них межує з «підлеглістю» та «залежністю». Загалом, досліджувані прагнуть адаптивності, демонструючи миролюбність, комунікативну толерантність, довірливість, слухняність та інші соціально престижні якості. Досліджувані (Південь) виявляють у себе вищий рівень миролюбності, дружелюбності, поступливості, довірливості та залежності, у них нижчий рівень «негативізму» та «ворожості». Можна припустити, що досліджувані бачать у себе вищий рівень готовності до діалогу, до згоди, до прийняття взаємоприйнятливих рішень, у той же час агресивні тенденції приписуються представникам іншої групи – жителям західного регіону. Західноукраїнські студенти (з точки зору представників Півдня) проявляють більшу ригідність, вищий рівень зовнішнього контролю, тому у них менша потреба у домінуванні. Сполучення ригідності з одночасною підлеглістю, конформністю може провокувати появу стереотипу. Отримані у емпіричному дослідженні дані дозволяють зробити висновок про наявність як автостереотипних, так і гетеростереотипних уявлень, виявлено статистично значущі відмінності за деякими ознаками в оцінках типового представника Півдня та типового представника Заходу країни (агресивність, домінування, підлеглість, залежність, миролюбство).

Висновки: Вступ у соціальну зрілість сучасної української студентської молоді характеризується мінливими трансформаційними суспільними умовами (на тлі політико-економічної кризи), порушеннями системи цінностей, рівноваги в міжгруповому обміні тощо. Відбувається нашарування образів і моделей світобачення, з'являється сприятливий ґрунт для розвитку й культивування стереотипів. У сучасному українському суспільстві спостерігається тенденція перетворення особистості у засіб маніпулювання її поведінкою шляхом заповнення свідомості ідеологічними і політичними гаслами. Однією з причин такої тенденції є недостатня наукова розробленість проблем національної психології. Проти негативних етностереотипів не існує простого засобу, оскільки вони є результатом багатьох взаємопов'язаних чинників, однак можна намітити деякі шляхи їх ослаблення: створювати відносини співробітництва, рівності, взаємозалежності у кращому сенсі цього слова; треба піддати психологічному аналізу вплив соціальних інститутів, зокрема, засобів масової інформації на створення та підтримання стереотипних уявлень; персоналізувати членів іншої групи, тобто поширювати різноманітні комунікативні зв'язки, підкреслюючи спільність цілей та цінностей.

Список використаних джерел

1. Андреева Г.М. Психология социального познания : Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / Г.М. Андреева. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 288 с.
2. Баязитов Р.Ф. Авторитарный стереотип: сущность и проявления в социальных взаимодействиях [Монография] / Р.Ф. Баязитов. – Нижнекамск : Изд-во НМИ, 2006. – 175 с.
3. Блинова О. Є. Поняття стереотипу у просторі наукових категорій / О. Є. Блинова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія. «Психологічні науки» : зб. наук. праць. – Херсон : Гельветика, 2014. – Вип.1. Том 2. – С. 7-11.
4. Бодалев А.А. Восприятие и понимание человека человеком / А.А. Бодалев.

– М. : МГУ, 1982. – 199 с.

5. Бромлей Ю.В. Этнос и этнография / Ю.В. Бромлей. – М. : Наука, 1983. – 272 с.

6. Гнатенко П.И. Этнические установки и этнические стереотипы / П.И. Гнатенко, В.Н. Павленко. – Днепропетровск, ДГУ, 1995. – 200 с.

7. Горностай П.П. Психологічний феномен «Ми» / П.П. Горностай // Соціальна психологія. – 2006. – № 2 (16). – С.88-96

8. Квас О. Вивчення оціночних еталонів та етнічних стереотипів сучасної української молоді за допомогою семантичних вимірів / О. Квас // Проблеми гуманітарних наук. Наукові записки ДДПУ. – Дрогобич, 1998. – С. 66-73.

9. Коростелина К.В. Социально-психологические корни этнических проблем / К.В. Коростелина // Журнал практикующего психолога. – 1999. – № 5. – С. 109-133.

10. Майерс Д. Социальная психология / Дэвид Майерс // [Пер. с англ. В. Гаврилов, С. Шпак, С. Меленевская, Д. Викторова]. – Изд. 2-е, испр. – СПб. : Питер, 1999. – 688 с.

11. Пірен М.І. Основи етнопсихології: Підручник. [Вид. 2-е доп.] / М.І. Пірен – К., 1998. – 436 с.

12. Попков В.Д. Стереотипы и предрассудки: их влияние на процесс межкультурной коммуникации / В.Д. Попков // Журнал социологии и социальной антропологии. – 2002. – т.V. №3. – С.179-191.

13. Стефаненко Т.Г. Этнопсихология : Учебник для вузов / Т. Стефаненко. – М. : Аспект Пресс, 2008. – 368 с.

References

1. Andryeyeva G.M. Psikhologiya sotsial'nogo poznaniya : Ucheb. posobiye dlya studentov vysshykh uchebnykh zavedeniy / G.M. Andryeyeva. – М.: Aspekt Press, 2000. – 288 s.

2. Bayazitov R.F. Avtoritarnyy stereotip: sushchnost' i proyavleniya v sotsial'nykh vzaimodeystviyakh [Monographiya] / R.F. Bayazitov. – Nizhnekamsk : Izd-vo NMI, 2006. – 175 s.

3. Blynova O. Ye. Poniattia stereotypu u prostori naukovykh katehorii / O. Ye. Blynova // Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia. «Psykhologichni nauky» : zb. nauk. prats. – Kherson : Helvetyka, 2014. – Vyp.1. Tom 2. – S. 7-11.
4. Bodalev A.A. Vospriyatiye i ponimaniye cheloveka chelovekom / A.A. Bodalev. – M. : MGU, 1982. – 199 s.
5. Bromley Yu.V. Etnos i etnografiya / Yu.V. Bromley. – M. : Nauka, 1983. – 272 s.
6. Gnatenko P.I. Etnicheskiye ustanovki i etnicheskie stereotypy / P.I. Gnatenko, V.N. Pavlenko. – Dnepropetrovsk, DGU, 1995. – 200 s.
7. Gornostay P.P. Psykhologichnyy fenomen «My» / P.P. Gornostay // Sotsial'na psykhologiya. – 2006. – № 2 (16). – S.88-96
8. Kvas O. Vyvchennya otsinochnykh etaloniv ta etnichnykh stereotypiv suchasnoyyi ukrains'koyyi molodi za dopomogoyu semantychnykh vymiriv / O. Kvas // Problemy humanitarnykh nauk. Naukovi zapysky DDPU. – Drohobych, 1998. – S. 66-73.
9. Korostelina K.V. Sotsial'no-psykhologicheskkiye korni etnicheskikh problem / K.V. Korostelina // Zhurnal praktikuyushchego psikhologa. – 1999. – № 5. – S. 109-133.
10. Mayers D. Sotsial'naya psikhologiya / Devid Mayers // [Per. s angl. V. Gavrilov, S. Shpak, S. Melenevskaya, D.Viktorova]. – Izd. 2-e, ispr. – SPb. : Piter, 1999. – 688 s.
11. Piren M.I. Osnovy etnopsikhologiyi: Pidruchnyk. [Vyd. 2-e dop.] / M.I. Piren – K., 1998. – 436 s.
12. Popkov V.D. Stereotypy i predrassudki: ikh vliyaniye na protsess mezhkul'turnoy kommunikatsiyi / V.D. Popkov // Zhurnal sotsiologiyi i sotsial'noy antropologii. – 2002. – t.V. №3. – S.179-191.
13. Stefanenko T.G. Etnopsikhologiya : Uchebnik dlya vuzov / T. Stefanenko. – M. : Aspekt Press, 2008. – 368 s.

O.Y. Blynova. THE ROLE OF ETHNICAL STEREOTYPES IN CROSSCULTURAL EVALUATION OF STUDENT YOUTH. The article is devoted to the problems of investigating stereotypes in cross-cultural communication. The main approaches are considered, which explain the appearance of stereotypes, in particular ethnical stereotypes. The functions of stereotypes and their role in cross-cultural communication are analyzed. The notions of stereotype, bias and discrimination in cross-ethnic communication are considered.

It is demonstrated, that in the conditions of economic crisis, social uncertainty, ideological mess, numerous diverse or even polar opinions concerning different aspects of country existence and development, one may hear thoughts about supposedly existing differences between the inhabitants of Ukrainian West and North vs. East and South. It is discovered, that in every day consciousness there are rather stable association of the place of person's living with certain political and ideological consciousness and even certain character traits, values and personality peculiarities.

The results of empirical investigation of comparing the self-esteem of students from the South of Ukraine with their perception about the personal characteristics of people living in the Western region of Ukraine (meaning auto-stereotype and hetero-stereotype) are presented.

Key words: cross-cultural communication, cross-ethnic cooperation, social stereotype, ethnical stereotype.

Блинова Олена Євгенівна, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної та соціальної психології Херсонського державного університету, м. Херсон, Україна. 050-140-82-70, elena.blynova@gmail.com

Blynova Olena Yevgenivna, Doctor of Psychological Science, Professor, Head of the Department of General and Social Psychology, Kherson State University, Kherson, Ukraine.